

‘Je studeert hier af als de beste versie van jezelf’

tekst: Anita Verheggen

fotografie: Minke Faber

Interview met Esmée Olthuis en Albert van Veenendaal

Bij Musician 3.0 leren musici uit alle windstreken en genres om iets te maken van hun makerschap. Docenten Esmée Olthuis en Albert van Veenendaal zitten in het kernteam van deze uitdagende studierichting.

Doodstil komen de muziekstudenten het leslokaal binnen en nemen plaats achter één van de vele instrumenten. Docente Esmée Olthuis knikt met haar hoofd en er start een voorzichtige muzikimprovisatie. Olthuis communiceert via handgebaren: of het harder kan of juist zachter en wie er iets moet toevoegen of juist weglaten. Haar gezicht drukt haarfijn uit wat de improvisatie bij haar losmaakt en fungeert als een spiegel voor de studenten. Ze luisteren en kijken geconcentreerd naar elkaar. De student achter de piano laat ineens een jazzloopje los en Olthuis roept lachend: 'No jazz!!' Het is een spannend proces: langzaam ontstaat er een gezamenlijk, compleet geïmproviseerd muziekstuk met veel aandacht voor de kracht van stiltes en de opbouw van spanning. We kijken naar het lab van de studierichting Musician 3.0. No jazz?? 'Als iemand naar een genre grijpt uit onmacht is dat niet goed,' vertelt Albert van Veenendaal. 'Het gaat om authenticiteit, iedereen voegt iets van zichzelf toe aan het muziekstuk maar het gaat er ook om of je bereid bent om een stukje ego op te geven voor het geheel.'

Identiteit

Toetsenist/componist en performer Van Veenendaal is kerndocent van deze jonge studierichting die acht jaar geleden werd opgezet. Tet Koffeman van de afdeling Schoolmuziek van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht (HKU) stond aan de wieg van Musician 3.0, maar al na een half jaar ging saxofonist/componist en perfor-

mer Esmée Olthuis er aan het werk als inhoudelijk studieleider. Samen met Koffeman legde zij de basis voor deze bijzondere opleiding. Olthuis: 'Het is een research and development-opleiding. We zijn aan het onderzoeken en continu aan het vernieuwen. Een nieuwe generatie vraagt weer om een nieuw curriculum, een nieuwe uitdaging. Als je pretendeert bovenop de maatschappelijke ontwikkelingen te zitten moet je jezelf steeds weer opnieuw uitvinden. Als je één of twee jaar achter gaat lopen ben je het kwijt, dan ben je geïnstitutionaliseerd. Pas na vier jaar, als de eerste lichter afstudeert, heb je één keer een heel programma doorlopen en weet je wat je hebt afgeleverd aan de eindstreep.' Van Veenendaal voegt toe: 'Het hele curriculum en de visionaire kracht van deze opleiding komt van Esmée; zij is degene die de opleiding van binnen en van buiten kent. Ze werkt met alle jaren en heeft zo een vinger aan de pols voor wat de opleiding nodig heeft. We zijn een heel goed team.'

Het team bepaalt de koers van de studie, Olthuis is daarbij richtinggevend. Zij geeft de lab-lessen en Van Veenendaal begeleidt de studenten bij het maakproces en coacht ze in hun artistieke ontwikkeling. Net als Olthuis doet hij dat met hart en ziel: 'Het docentschap is onlosmakelijk verbonden met mijn beroepspraktijk en wie ik ben. Ik heb veel gespeeld en vind het heel belangrijk om de kennis die ik daarmee heb opgedaan door te geven.' De opleiding heeft een onderbouw en bovenbouw van elk 2 jaar. De onderbouw richt zich op de

technische aspecten van het musiceren en de bovenbouw op profilering. De opleiding steunt op drie pijlers: improvisatie, muzikaal leiderschap en dynamisch ondernemerschap. Van Veenendaal: 'De Music Performance Artist die we opleiden is iemand die connectie heeft met de wereld. Omdat er steeds weer nieuwe studenten binnenkomen, inmiddels ook buitenlanders, verandert de dynamiek en moeten we het curriculum aanpassen aan de dynamiek die de studenten vragen. Het is continu in beweging en dat is tegelijkertijd de kracht.' 'Het is een zelfstromend principe waar je in mee moet bewegen,' vult Olthuis aan, 'het is niet zo makkelijk uit te leggen wat boven op de maatschappij zitten nu precies is. We houden ons bezig met wat niet altijd zo zichtbaar is. Jonge mensen hebben een grote behoefte aan identiteit, vrijheid, een eigen plek en eigen keuzes maken; maar ook aan rolmodellen en een betere wereld. Om je te verhouden tot die complexiteit is het voor jonge kunstenaars ongelofelijk belangrijk om zichzelf goed te kennen en om vertrouwen te hebben in hun eigen kracht en zeggingskracht. Om vertrouwen te hebben in elkaar en dat je de kracht van samenwerking ontdekt en ontwikkelt. Je kracht vinden is begrijpen dat de schéppende kracht die kracht is. Dat zijn existentiële principes. Natuurlijk is het een hbo-opleiding waar je afstudeert als een Bachelor of Music. Dat heeft een waarde en betekenis; het betekent dat je bepaalde technische zaken beheerst. Maar tegelijkertijd proberen we een samenhang te vinden tussen het hoofd, het hart, het lichaam en de zintuigen.'

'Het gaat om authenticiteit, iedereen voegt iets van zichzelf toe aan het muziekstuk maar het gaat er ook om of je bereid bent om een stukje ego op te geven voor het geheel!'

CV Esmée Olthuis Geboren in Amsterdam

Opleiding Saxofoon aan het conservatorium van Amsterdam, jazz- en improvisatie muziek.

Werkzaam als educator, inspirator, improviserend musicus, maker, visionair en trainer.

Speelde als improviserend musicus in veel en uiteenlopende formaties, deed tournees en bracht cd's uit.

Medeoprichter van platenlabel en collectief Try Tone.

Bandleider van het Tetzepi Bigtet.

Bedenker en uitvoerder van de Kobranie-methode.

Van 2011 tot heden werkzaam bij Musician 3.0, Utrechts conservatorium als docent improvisatie, muzikaal leiderschap, saxofoon en inhoudelijk aanjager. Daarnaast bezig met het trainen en rehabiliteren van (opvang) honden en paarden.

'Instrumentale vaardigheid is wel belangrijk maar je hebt hier geen tijd om elke dag 6 uur op je instrument te studeren.'

Waar word je een allround kunstenaar van? Omdat je op al die vlakken bevroegd wordt! We gaan uit van de muziek maar dan ben je er nog lang niet (lacht). Ooit is bedacht dat een muzikant iets anders is dan een danser of een beeldend kunstenaar. Maar ik sta daar niet achter. Je kunt muziek niet loskoppelen van het dansante, het beeldende en het maken. Dat je compositie studeert, of pop of jazz of klassiek. Het principe dat je daarin een keuze zou moeten maken, komt helemaal niet overeen met het mens zijn. Bij ons bestaat muziek uit bouwstenen die je op eigen wijze inzet om iets unieks te creëren.'

Vernieuwing of traditie

Musican 3.0 wijkt in zoverre af van de traditionele conservatoriumopleidingen dat het instrument niet perse centraal staat. Van Veenendaal: 'Wij zijn bezig met 'de gestalt', iets dat de grenzen van het instrument en de genres overschrijdt. We leiden makers op, Music Performance Artists. Naast het muzikale aspect komen daar nog een heleboel andere aspecten bij kijken. Een student studeert hier af als de beste versie van zichzelf: een authentiek en vakbekwaam maker die met zelfvertrouwen zijn of haar weg in de wereld weet te vinden. Je zou hier kunnen binnenkomen als gitarist maar kunnen afstuderen als componist.' Hij wijst op zijn illustratie van de zogenaamde T-shaped Musician: dat is een improvisator, creative music-maker en dynamisch ondernemer.

CV Albert van Veenendaal Geboren in Utrecht, 1956

Opleiding Conservatorium van Amsterdam: improviserend musicus.

Recente activiteiten Literaire concerten met Corrie van Binsbergen, o.m. met Toon Tellegen, Dimitri Verhulst, Frans Thomése, Remco Campert en Auke Hulst. Duo met Makki van Engelen (drums).

Componeerde voor vele ensembles zoals Bigtet Tetzepi, Calefax, Amstel Saxofoon Kwartet.

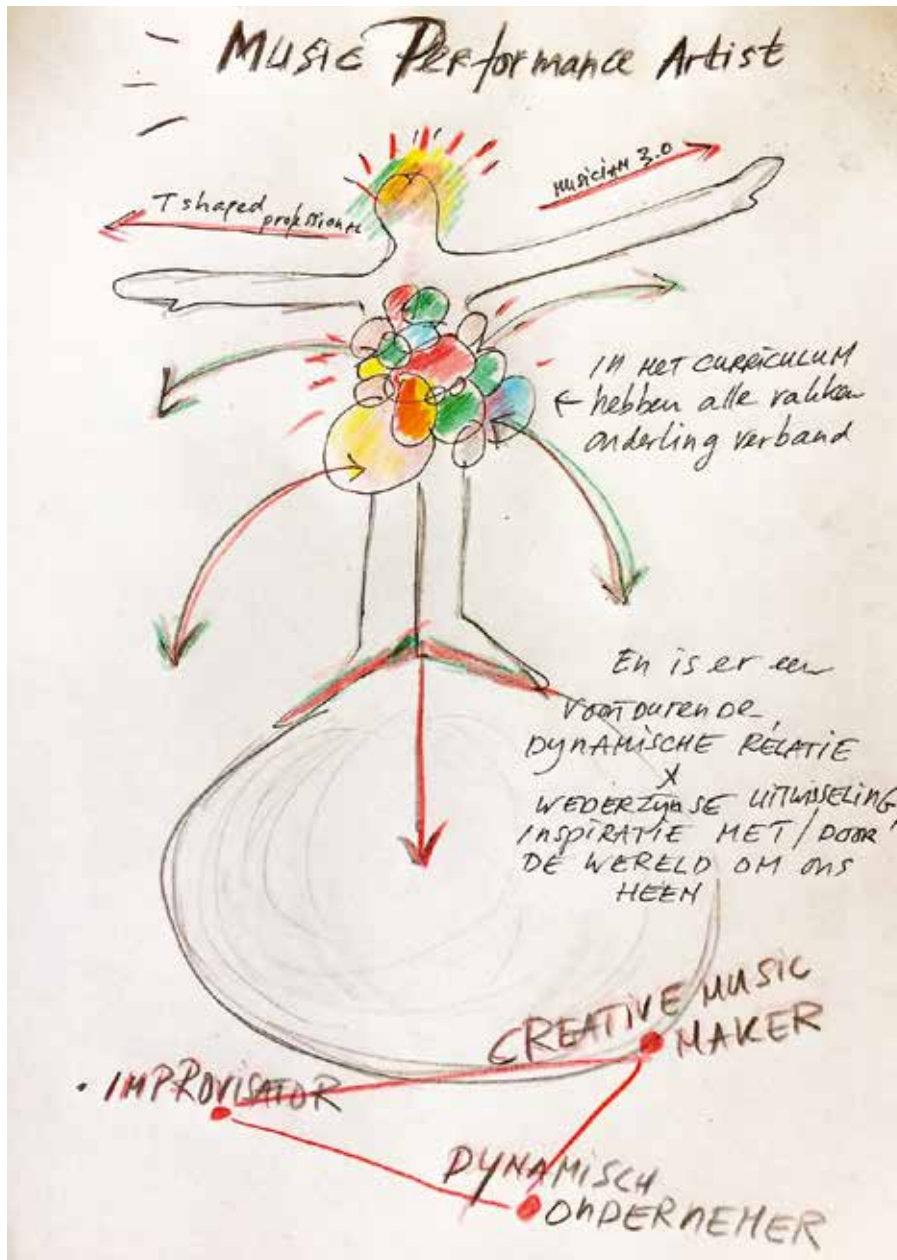
Richtte met Meinrad Kneer het label Evil Rabbit Records op en speelde met hem in pianotrio Veenendaal, Kneer, Sun.

Solo-cd: Minimal Damage (geprepareerde piano).

Speelde jarenlang met Esmée Olthuis in duoverband. Dit resulteerde in drie cd's (This is to Say, The mystery of guests, Stripes & Spikes & Strikes).

'Er is natuurlijk wel plek voor de traditionele conservatoriumopleidingen, maar die leiden specialisten op voor orkesten, kamermuziek, jazzensembles en popbands!'

Iemand die zich tot de maatschappij kan verhouden en met iedereen kan samenwerken (zie illustratie p. 12). Olthuis: 'Instrumentale vaardigheid is wel belangrijk maar je hebt hier geen tijd om elke dag 6 uur op je instrument te studeren. Sommigen zijn wat meer op hun instrument gefocust dan anderen. En daar hebben we goede docenten voor. Maar studenten hebben geen tijd om al die uren te maken. Dat is best wel een interessante en beargumenteerbare kwestie. Mensen uit de meer conservatieve hoek zullen vragen: 'Wat leid je op als het ambacht niet in orde is?' Maar de vraag is over welk ambacht je het hebt! Onze visie op het ambacht is veel breder. Eigenlijk worden bij ons de culturele competenties uit het basisonderwijs gevraagd: creërend vermogen, onderzoekend vermogen en reflecterend vermogen. Dat zijn ook de competenties die OCW onlangs voor de hbo-instellingen heeft geformuleerd. En wij doen dat dus al acht jaar.' Van Veenendaal: 'Er is natuurlijk wel plek voor de traditionele conservatoriumopleidingen, maar die leiden specialisten op voor orkesten, kamermuziek, jazzensembles en popbands. Daar hoeft je er niet duizenden van op te leiden.' Olthuis: 'Het is ook maar zeer de vraag hoe lang dat nog houdbaar is. Er zijn genoeg musici die met hun hoofd tegen de muur lopen. Als het niet lukt

'Hij wijst op zijn illustratie van de zogenaamde T-shaped Musician: dat is een improvisator, creative music-maker en dynamisch ondernemer.'

men doen worden beoordeeld op een eigen productie waar geen eindcijfers voor worden uitgedeeld. Olthuis: 'Alle eindexamens zijn divers en verschillend. Daaraan kun je zien dat studenten hun eigen weg zoeken en vinden in de muziek en in de kunst. Sommige eindexamens zijn meer vanuit een traditionele bandbezetting ontworpen, andere zijn theateraal, improviserend, in samenwerking met dansers of met video-art, film, koor, etc. Studenten maken uitsluitend eigen werk, gaan verregaande trans-disciplinaire samenwerkingen aan, kiezen daar een specifiek podium bij, zetten de hele productie zelfstandig op poten en spelen ten slotte ook nog eens de sterren van de hemel. Natuurlijk is er verschil in kwaliteit, scherpte en diepgang, dat is logisch. Om te slagen voor een eindperformance, en dat geldt voor alle vakken waar de studenten tentamens of examens in doen, moet een student voldoen aan de vooraf geformuleerde beoordelingscriteria. Een commissie die wordt gevormd door een eigen docent, een voorzitter, ikzelf en een extern deskundige bepaalt de mate en wijze waarop iemand binnen of buiten die beoordelingscriteria valt.'

Olthuis meet het uiteindelijke succes van haar studenten/alumni niet af aan hoeveel prijzen ze winnen of hoeveel werk ze hebben. 'Eén van mijn studenten is schapen gaan hoeden. Ik vind het een succes als mijn studenten een plek in de maatschappij kunnen veroveren waar ze zelf helemaal tevreden mee zijn.' ||

met het bandje of het orkest moet vaak nog het hele proces op gang komen dat je ook maker kunt zijn of je op een andere manier kunt inzetten. Bij ons zit dat allemaal al in de opleiding.' Van Veenendaal: 'Bovendien zie je zo weinig echte vernieuwing. De traditionele opleidingen hebben de neiging om excellentie eruit te pikken en werken vaak met een meestergezel systeem. Maar als je makers wilt

opleiden moet je een andere koers varen, mensen met een improviserend brein opleiden en creativiteit, makerschap en reflectie voorop stellen.'

En dan...

Bijna honderd studenten volgen inmiddels Musician 3.0. Ze hebben daar een uitgebreid toelatingsexamen voor gedaan. Degenen die eindexa-